

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Министарство финансија
Републике Српске

Министарство управе и
локалне самоуправе
Републике Српске

Инвестиционо-развијна банка
Републике Српске

Empowered lives.
Resilient nations.

**ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОЦЕНИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИХ УТИЦАЈА 2. ГОДИШЊЕГ
ЦИКЛУСА ФИНАНСИЈСКОГ МЕХАНИЗМА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОЈЕКТА
ИНТЕГРИСАНОГ И ОДРЖИВОГ ЛОКАЛНОГ РАЗВОЈА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ
2015-2016**

Март, 2017. године

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	3
2. СВРХА ИЗВЈЕШТАЈА.....	4
3. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ИЗВЈЕШТАЈА.....	4
4. ПРЕГЛЕД РЕЗУЛТАТА ФИНАНСИЈСКОГ МЕХАНИЗМА.....	5
4.1 Директни ефекти реализације Финансијског механизма.....	5
4.2 Допринос Финансијског механизма реализацији стратешких докумената Републике Српске и локалних развојних стратегија.....	9
4.2.1 Стратешки оквир Републике Српске.....	9
4.2.2 Локалне развојне стратегије.....	9
4.3 Ефективност и ефикасност управљања Финансијским механизмом.....	10
4.3.1 Људски ресурси.....	10
4.3.2 Административни оквир и процедуре.....	11
4.3.3 Капацитети корисника.....	12
4.3.4 Видљивост и промоција Финансијског механизма.....	13
4.3.5 Одрживост.....	13
5. КЉУЧНЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА ДАЉЊЕ ФУНКЦИОНИСАЊЕ ФИНАНСИЈСКОГ МЕХАНИЗМА.....	14

1. УВОД

Ради стимулације реализације развојних пројеката јединица локалне самоуправе у Републици Српској, Развојни програм Уједињених нација (UNDP) у Босни и Херцеговини, Влада Швајцарске, Министарство финансија Републике Српске, Министарство управе и локалне самоуправе Републике Српске и Инвестиционо-развојна банка Републике Српске (ИРБРС) – Фонд за развој и запошљавање, дана 19.03.2014. године, потписали су *Меморандум о разумијевању* чиме је успостављен *Финансијски механизам за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској* (у даљем тексту: Финансијски механизам).

Влада Републике Српске, *Одлуком о начину и поступку финансирања пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској*, „Службени гласник Републике Српске,“ број: 61/15, дефинисала је правни оквир који уређује начин и поступак, финансирање и области финансирања пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја. Као приоритетна подручја финансирања, у складу са стратешким документима Републике Српске, предвиђено је:

- 1. Побољшање приступа и квалитета јавних услуга у јединицама локалне самоуправе**, у складу са *Стратегијом развоја локалне самоуправе у Републици Српској за период 2009-2015. године*, стратешки циљ 3: „Осигурање доступности и квалитета јавних услуга за све грађане“ (*Приоритетна област 1*).
- 2. Развој привреде или пољопривреде у руралним подручјима**, у складу са *Стратешким планом руралног развоја Републике Српске за период 2009-2015. године*, стратешки циљ 1: „Побољшање конкурентности пољопривреде и шумарства,“ специфични циљ 1.2: „Инвестиције у прераду и маркетинг пољопривредних производа,“ подмјера 1.2.1. и 1.2.2. и специфични циљ 1.3: „Подршка организацијама пољопривредних произвођача и приватних шумовласника,“ подмјера 1.3.1. (*Приоритетна област 2*).

За спровођење 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016, *Одлуком Владе Републике Српске о начину и поступку финансирања пројеката*, предвиђена су средства у укупном износу од 827.770 КМ. Од овог износа, Влада Републике Српске, путем Министарства финансија, обезбиједила је 385.200 КМ, рачунајући и неутрошена средства из 1. годишњег циклуса финансирања 2014-2015 у износу од 35.200 КМ, односно преосталих 442.270 КМ, осигурала је Влада Швајцарске у сарадњи са UNDP. Финансијски допринос Механизма по појединачном пројекту износио је од 50.000 до 100.000 КМ. Корисник грант средстава имао је обавезу осигурати суфинансирање пројектних активности у минималном износу од 20% укупне вриједности пројекта.

По основу „Јавног позива јединицама локалне самоуправе у Републици Српској за подношење приједлога пројеката за додјелу средстава из Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја“ за примљено је укупно 48 пројектних приједлога. Пројектни одбор Финансијског механизма једногласно је усвојио коначне ранг-листе евалуираних пројектних приједлога по приоритетним областима финансирања, а исте су потврђене *Одлуком Владе Републике Српске*, „Службени гласник Републике Српске,“ број: 99/15. У складу са резултатима административне провјере и техничке евалуације за финансирање је одобрено **10 пројектних приједлога**.

2. СВРХА ИЗВЈЕШТАЈА

Извјештај о процјени социо-економских утицаја 2. годишњег циклуса Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја 2015-2016 (у даљем тексту: Извјештај) пружа свеобухватан увид у постигнућа јавног финансијског механизма у односу на иницијално постављене циљеве, социо-економске и развојне приоритете јединица локалне самоуправе, као и приоритете Републике Српске у подручју пружања *јавних услуга и руралног развоја*. На основу стечених искустава у провођењу 1. и 2. годишњег циклуса финансирања, Извјештај упућује на правце даљег унапређивања ефикасности и ефективности функционисања Финансијског механизма, истовремено преносећи корисна знања за успостављање сличних механизма који, у концептуалном и садржајном смислу одговарају потребама и приоритетима свеукупног друштвено-економског развоја Републике Српске, па и шире. Извјештај се заснива на остварењу резултата и сагледавању њихове дугорочне одрживости са становишта стратешких, развојно орјентисаних одређења локалних заједница чије исуњење, уједно доприноси постизању циљева и приоритета релевантних стратешких оквира Републике Српске.

Извјештај је припремљен у складу са одредбама члана 2. *Меморандума о разумијевању* и тачке XVI *Одлуке Владе Републике Српске о начину и поступку финансирања пројеката*, које предвиђају обавезу ИРБРС да „извјештава Владу, Пројектни одбор и јавност о резултатима реализације пројеката.“

Након усвајања од стране Пројектног одбора Финансијског механизма, Извјештај се подноси Влади Републике Српске на разматрање и усвајање. Налази процјене социо-економских утицаја реализованих пројеката у склопу 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016, путем овог Извјештаја, биће представљени јавности у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

3. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ ИЗВЈЕШТАЈА

За израду Извјештаја коришћена је методологија која је заједнички припремљена и усаглашена од стране ИРБРС и UNDP те је први пут примјењена за извођење процјене социо-економских утицаја 1. годишњег циклуса Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској 2014-2015. Све оперативне активности у вези са процјеном социо-економских утицаја 2. годишњег циклуса финансирања 2015-2016, што је укључивало и прикупљање и обраду релевантних података, спровела је ИРБРС, уз свеобухватну помоћ и стручну подршку UNDP.

Методологија израде Извјештаја предвиђа коришћење два (2) основна алата, како слиједи:

1. Детаљна анализа, и
2. Резултати спроведених анкета.

Детаљном анализом обрађене су информације добијене реализацијом пројеката, у складу са финалним техничким и финансијским извјештајима о провођењу пројеката у цјелини и налазима завршних контрола, обављених као дио активности на одобравању ових извјештаја и захтјева за надокнаду средстава. За ту намјену коришћени су *индикатори за праћење (мониторинг) пројеката*, како су и предвиђени пројектним приједлозима, односно подаци о постигнутим резултатима спроведених пројеката, према стању индикатора исказаним у финалним извјештајима. Како би се осигурао што потпунији увид у стварне резултате и ефекте предузетих пројектних активности, од корисника средстава Механизма прикупљени су подаци о стању резултата и напретку у достизању пројектних циљева (*општи и специфични*), према предвиђеним индикаторима, на дан 31.01.2017. године. Кумулативни подаци о пројектиним остварењима постављени су у однос са зацртаним циљевима Финансијског механизма, те су анализирана укупна постигнућа спроведених пројеката с

обзиром на циљеве промовисане стратешким документима Републике Српске и јединица локалне самоуправе.

Ради постизања непосредног увида у све аспекте поступка одабира корисника средстава Финансијског механизма, имплементације одобрених пројеката, укључујући и квалитет и значај пружене подршке од стране ИРБРС, као партнерске институције на успостављеном Механизму задужене за оперативно управљање истим, затим релевантност Финансијског механизма у односу на стварне потребе и приоритете локалних заједница, те сврсисходности његовог предузимања и у наредном периоду, **анкетирани су сви корисници средстава 1. годишњег циклуса Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској 2015-2016**, односно представници корисника средстава – локалних самоуправа и јавне установе који су били непосредно укључени у припрему и провођење одобрених пројеката (укупно 10).

Анкетирање крајњих корисника пројектних резултата омогућило је прикупљање података о мишљењу и задовољству корисника предузетим пројектним интервенцијама, њиховом утицају на побољшање квалитета и доступност јавних услуга, односно повећање (или стварање претпоставки за повећање) прихода домаћинстава у руралним срединама. Крајњим корисницима пројектних резултата омогућено је изношење мишљења о оствареном доприносу финансираних пројеката развоју локалних заједница и унапређењу услова живота у руралним срединама Републике Српске, односно корисности предузимања сличних, развојно орјентисаних пројеката и у наредном периоду; анкетирањем су обухваћени корисници у локалним заједницама којим су одобрена средства 2. годишњег циклуса финансирања 2015-2016 (укупно 63 крајњих корисника пројектних резултата).

Прикупљени анкетни подаци адекватно су обрађени и представљени у овом Извјештају, што је омогућило извођење релевантних закључака о социо-економским утицајима финансираних пројеката. Извјештај, такође пружа препоруке за које су очекивања да ће водити даљем побољшавању и прилагођавању, у концептуалном и садржајном смислу, Финансијског механизма актуелним потребама и објективним могућностима локалних заједница у Републици Српској.

4. ПРЕГЛЕД РЕЗУЛТАТА ФИНАНСИЈСКОГ МЕХАНИЗМА

4.1 Директни ефекти реализације Финансијског механизма

У оквиру 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016 финансијски је подржано спровођење укупно 10 пројеката, и то:

Приоритетна област 1 - Побољшање приступа и квалитета јавних услуга у јединицама локалне самоуправе (јавне услуге):

1. **Општина Брод:** „Пројекат изградње балон сале на подручју МЗ Лијешће,“ одобрени износ финансирања 98.200,00 КМ;
2. **Град Бијељина:** „Увођењем ГИС система до унапређења квалитета јавних услуга у граду Бијељина“ одобрени износ финансирања 91.637,91 КМ;
3. **Општина Мркоњић Град:** „Безбједност за све: унапријеђење заштите од пожара,“ одобрени износ финансирања 97.130,23 КМ;
4. **Општина Пале:** „Побољшање квалитета јавних услуга у ЈУ Дјечији центар Бубамара,“ одобрени износ финансирања 74.637,23 КМ;

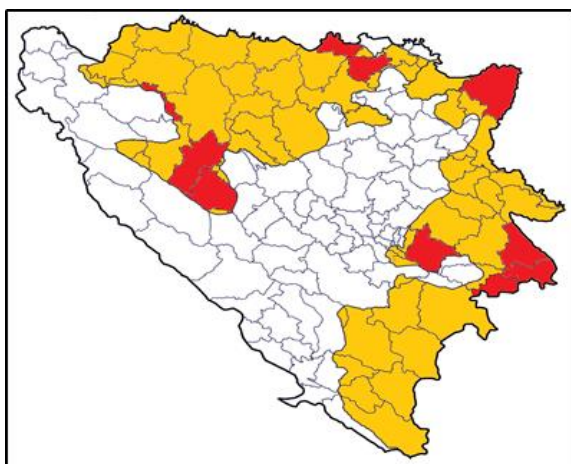
5. **ЈЗУ Дом здравља Шипово:** „Унапријеђење квалитета примарне здравствене заштите као предуслов сертификације и наставка пословања Дома здравља Шипово,“ одобрени износ финансирања 99.999,99 КМ.

Приоритетна област 2 – Развој привреде и пољопривреде у руралним подручјима (рурални развој):

1. **Општина Рудо:** „Програмско управљање у служби црвеног злата,“ одобрени износ финансирања 99.974,16 КМ;
2. **Општина Чајниче:** „Откупна станица Заборак у општини Чајниче,“ одобрени износ финансирања 87.903,48 КМ;
3. **Општина Оштра Лука:** „Квалитетнијом опремом и механизацијом до квалитетнијег и већег рода: Подршка произвођачима купине и малине на подручју општине Оштра Лука,“ одобрени износ финансирања 52.690,05 КМ;
4. **Општина Вишеград:** „Развој малинарства у општини Вишеград,“ одобрени износ финансирања 72.679,64 КМ;
5. **Општина Модрича:** „Јабучик,“ одобрени износ финансирања 91.918,71 КМ.

Територијални распоред локалних заједница у Републици Српској чији су пројекти подржани кроз 2. годишњи циклус финансирања 2015-2016 приказан је на Графикону 1 (означене црвеном бојом).

Графикон 1: Територијални распоред локалних заједница у Републици Српској чији су пројекти подржани кроз Финансијски механизам 2015-2016

Укупна вриједност реализованих пројеката износи 1.101.507,41 КМ, од чега је путем Финансијског механизма обезбијеђено 809.574,86 КМ (73%), те преосталих 291.932,55 КМ (27%), из средстава суфинансирања корисника. У структури финансијског доприноса Механизма, средства која је осигурала Влада Швајцарске у сарадњи са UNDP учествују са 481.674,91 КМ (59%), односно средства Владе Републике Српске, са 327.899,95 КМ (41%). У складу са *Одлуком Владе Републике Српске о начину и поступку финансирања пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској у 2016/2017. години*, „Службени гласник Републике Српске,“ број: 67/16, „неуτροшена средства другог циклуса Финансијског механизма биће искоришћена за подршку пројектима интегрисаног и одрживог локалног развоја у складу са овом одлуком, односно кроз трећи циклус финансирања.“

Резултати и ефекти 2. годишњег циклуса финансирања у **подручју јавних услуга**, превасходно се огледају у сљедећем:

- ✓ **изграђена је функционална спортска дворана – балон сала** укупне површине од 800 m², за потребе ученика Основне школе „Лијешће,“ општина Брод;

- ✓ **успостављен је Географски информациони систем – ГИС** у оквиру градске администрације Града Бијељина;
- ✓ **реконструисана је зграда Ватрогасног дома** у општини Мркоњић Град;
- ✓ **реконструисан је објекат дјечијег обданишта** у општини Пале;
- ✓ набављена је **медицинска опрема** за потребе стоматолошке амбуланте, лабораторије, амбуланти породичне медицине, РТГ и ЦБР центра, у складу са условима и захтјевима обавезног поступка сертификације Дома здравља у Шипову.

Имплементацијом одобрених пројеката у склопу *Приоритетне области 1* омогућено је **побољшање приступа и квалитета јавних услуга за укупно 105.206 грађана**. Пројектним резултатима непосредно су обухваћени грађани у пет (5) локалних заједница те, посредно у још четири (3) општине: Језеро, Купрес РС и Рибник, захваљујући укључености њиховог становништва у систем примарне здравствене заштите коју обезбијеђује корисник средстава Финансијског механизма - Општина Шипово. Стога и **резултати спроведене анкете међу корисницима резултата 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016 указују на њихов позитивни став када је у питању допринос имплементираних пројеката побољшању доступности и/или квалитета јавних услуга у локалним срединама**.

Графикон 2 приказује секторску структуру крајњих корисника пројектних резултата у оквиру *Приоритетне области 1*.

Графикон 2: Секторска структура крајњих корисника пројектних резултата у оквиру *Приоритетне области 1 – јавне услуге*

Као резултати Финансијског механизма у подручју *јавних услуга*, *Позивом јединицама локалне самоуправе за подношење приједлога пројеката* зацртани су „унапријеђење квалитета и доступности јавних услуга на локалном нивоу у најмање четири (4) јединице локалне самоуправе и позитиван утицај на квалитет живота најмање 20.000 становника на овим локалитетима.“ Очигледно је да су остварени резултати у оквиру *Приоритетне области 1* вишеструко надмашили очекивања са почетка процеса имплементације 2. годишњег циклуса финансирања.

Успјешним окончавањем одобрених пројеката у **подручју руралног развоја** постигнути су сљедећи резултати и ефекти:

- ✓ дограђен је „тунел за брзо замрзавање“ укупних капацитета од 4 тоне, у циљу проширивања складишних капацитета и побољшања квалитета складиштења малине у општини Рудо;
- ✓ у општини Чајниче **реконструисан је објекат** укупне површине од 250 m² у мултифункционалну откупну станицу, те је **инсталирана хладњача** укупних складиштарских капацитета од 60 тона;
- ✓ **успостављен је систем коришћења пољопривредне механизације и опреме**, у функцији повећања приноса и квалитета купине и малине у општини Оштра Лука (пољопривредна механизација и опрема набављени су у оквиру пројекта);
- ✓ набављено је и подијељено крајњим корисницима **65.000 садница малине, системи за наводњавање и остале материјалне претпоставке за заснивање 5,0 ха нових малињака** у општини Вишеград.
- ✓ **инсталирани су капацитети за прераду воћа, поврћа и љеко биља** (раскладна комора, тунелска сушара, линија за прераду и дораду воћа и поврћа) у општини Модрича.

Крајњи корисници исказали су позитивни став о доприносу имплементираних пројеката на повећање конкурентности и одрживости њихове производње; ефектуирања пројектних резултата на повећање прихода домаћинстава у руралним срединама већ је евидентно у случају корисника пројеката у општинама Рудо и Чајниче (према резултатима спроведене анкете међу крајњим корисницима пројектних резултата).

Успјешним окончавањем пројеката у подручју *руралног развоја* омогућено је **креирање пет (5) нових радних мјеста**. У циљу удруживања и повезивања пољопривредних произвођача, што је кључна претпоставка за побољшање њихове конкурентности и тржишних могућности, успостављен је Пословно-предузетнички центар *Јабучук* у општини Модрича, а у току су и активности на оснивању задруге у општини Вишеград. Такође је, у склопу пројекта Општине Рудо „*Програмско управљање у служби црвеног злата,*“ у намјери окупљања и повезивања општина у Републици Српској, са фокусом на њен југозападни дио, чије је пољопривредно становништво заинтересовано за узгој јагодичастог и другог воћа уз примјену савремене технологије, одржана презентацију на теме: (1) преношење искуства и добре праксе у производњи малине, (2) примјена програмског управљања у пољопривредној производњи и представљање документа „Програмско управљање сигуран успјех и сигурна добит у узгоју малине,“ у теоријском и практичном смислу, (3) **дефинисање модалитета за заједничко учешће општина и регије у производним процесима, логистичкој подршци и заједничком пласману пољопривредних производа на домаће и извозна тржишта**, (4) глобални трендови у производњи и пласману малине, и (5) стандардизација производних процеса. Презентација је одржана у организацији Пројектног тима ИРБРС, у Мркоњић Граду, а истој су присуствовали представници локалних администрација и пољопривредни произвођачи из општина Мркоњић Град, Шипово, Рибник, Теслић и Оштра Лука.

Директна, односно индиректна корист од имплементације одобрених пројеката идентификована је у случају **291 пољопривредног газдинства** у руралним срединама чиме су, такође вишеструко надмашени очекивани резултати у оквиру ове приоритетне области финансирања: „Финансијски механизам придонио привредном и пољопривредном развоју руралних подручја у најмање четири (4) јединице локалне самоуправе, стимулишући креирање/задржавање радних мјеста и повећање и раст прихода најмање 50 домаћинстава у пољопривредном сектору кроз побољшану конкурентност и умрежавање пољопривредних произвођача.“

Детаљни Преглед индикатора за праћење (мониторнг) пројеката налази се у прилогу овог Извјештаја.

4.2 Допринос Финансијског механизма реализацији стратешких докумената Републике Српске и локалних развојних стратегија

4.2.1 Стратешки оквир Републике Српске

Спровођење одобрених пројеката у оквиру *Приоритетне области 1*, у складу са претходно описаним резултатима, омогућило је побољшање приступа и квалитета јавних услуга за укупно 105.206 грађана. Тиме је пружен непосредан допринос достизању циљева *Стратегије развоја локалне самоуправе Републике Српске за период 2009-2015. године*, у дијелу који се односи на „осигурање доступности и квалитета јавних услуга за све грађане.“

Имплементацијом пројеката у склопу *Приоритетне области 2*, захваљујући оствареним улагањима у „прераду и маркетинг пољопривредних производа,“ непосредно је подржано испуњење циљева постављених *Стратешким планом руралног развоја Републике Српске за период 2009-2015. године*. Осим тога, набавка и дистрибуција пољопривредне механизације, затим садног материјала и остале опреме за подизање нових засада малине, омогућила је даљи развој и интензивирање примарне пољопривредне производње чиме је створена сигурна сировинска основа за домаће прерађивачке капаците. Такође се очекује да ће интензивирање примарне производње стимулативно дјеловати на експанзију и развој домаћег прерађивачког сектора, као и саму извозну активност ових подручја.

4.2.2 Локалне развојне стратегије

Успостављање Финансијског механизма омогућило је јединицама локалне самоуправе у Републици Српској да обезбиједи финансијску подршку провођењу пројеката, чији је стратешки значај препознат у локалним развојним документима.

Захваљујући успјешном окончавању одобрених пројеката у оквиру 2. годишњег циклуса финансирања 2015-2016, осигуран је допринос испуњењу локалних развојних приоритета у вези са: *обезбијеђивањем бољег квалитета образовања, здравствене и социјалне заштите, те додатног унапређивања културних и спортских садржаја и повећањем ефикасности организација цивилног друштва; унапређењем постојећих облика комуникације локалне управе са грађанима, увођењем географског информационог система – ГИС; ефикасним управљањем општинском имовином и унапређењем сигурности грађана – реконструкција и санација Ватрогасног дома; унапређењем друштвене структуре локалне заједнице, путем суфинансирања изградње објеката и инфраструктуре – реконструкција дјечијег центра; унапређењем капацитета за прераду пољопривредних производа, укључујући и подизање нових засада јагодичастог и јабучастог воћа и савјетодавну помоћ пољопривредним произвођачима из области њихове дјелатности; развојем пољопривредне производње и осигуравањем механизма за откуп пољопривредних производа; руралним развојем, предузетништвом и туризмом; подизањем засада јагодичастог воћа (јагода и малина); повећањем обима производње, подизањем нових прерађивачких капацитета, те повезивањем пољопривредних произвођача са прерађивачима; уређењем и повећањем капацитета примарне здравствене заштите.*

Дакле, Финансијски механизам промовише принцип „вертикалне интеграције;“ предузимање пројектне интервенције мора бити у складу са задатим стратешким оквирима јединице локалне самоуправе, те да истовремено доприноси испуњењу стратешких циљева Републике Српске у подручју *јавних услуга и руралног развоја.*

4.3.1 Људски ресурси

Стратешко управљање, вођење и усмјеравање, као и вршење контроле и надзора над радом Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској обавља Пројектни одбор којег чине по један представник UNDP, Амбасаде Швајцарске, Министарства финансија Републике Српске, Министарства управе и локалне самоуправе Републике Српске и ИРБРС. Све активности у вези оперативног управљања Финансијским механизмом спроводи ИРБРС, у складу са важећим законским оквиром у Републици Српској и одлукама Пројектног одбора.

За потребе „оперативног вођења, усмјеравања и надзора на имплементацији Механизма за финансирање интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској,“ ИРБРС је формирала Пројектни тим од четири (4) запосленика Банке, непосредно задужена за вођење Механизма, финансијски менаџмент и исплате, јавне набавке, те мониторинг и теренску контролу реализације финансираних пројеката.

У циљу обезбијеђивања квалитета у спровођењу одобрених пројеката 2. годишњег циклуса финансирања 2015-2016, Пројектни тим ИРБРС обавио је укупно 37 теренских посјета корисницима средстава Механизма. Посјете су обављане у предимплементационој и имплементационој фази пројеката, ради вршења надзора над провођењем поступака јавне набавке и оцјене њихове усаглашености за законским оквиром којим се уређује ова област, припреме и учествовања у промотивним догађајима, као и у склопу активности на одобравању привремених и завршних техничких и финансијских извјештаја и захтјева за надокнаду средстава.

Како би се постигла успјешна примјена процедура и одржао квалитет у процесу провођења локалних развојних иницијатива, Пројектни тим ИРБРС, на захтјев корисника, а у неким случајевима и на сопствену иницијативу, пружио је свеобухватну и непосредну подршку и додатна појашњења у вези специфичних, уговором предвиђених услова и захтјева пројектне имплементације.¹ Поред тога је одржавана редовна комуникација са корисницима средстава, ради одржавања континуитета у праћењу и обезбијеђивања свеобухватног увида у процес спровођења одобрених пројеката од стране носилаца имплементације пројектних активности.

Трошкови оперативног управљања 2. годишњим циклусом Финансијског механизма 2015-2016 (трошкови објављивања *Јавног позива*, вршења техничког и финансијског мониторинга над провођењем одобрених пројеката) износили су 43.980,38 КМ или 4,00% укупне вриједности реализованих пројеката јединица локалне самоуправе. ИРБРС је осигурала неновчани допринос успостављању и провођењу Финансијског механизма у вриједности од 19.325,00 КМ, чиме су обухваћени трошкови поштанских и телефонских услуга, трошкови коришћења службених аутомобила и просторија Банке у пројектне сврхе и сл.

¹ Међусобна права и обавезе уговорних страна – Фонд за развој и запошљавање Републике Српске, у чије име за чији рачун иступа ИРБРС, и корисник средстава Механизма, у вези додјеле бесповратних, намјенских средстава у оквиру *Јавног позива јединицама локалне самоуправе у Републици Српској за додјелу средстава за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја* уређена су *Уговором о додјели средстава у склопу Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској* и пратећим *Смјерницама за кориснике средстава Финансијског механизма у процесу имплементације, мониторинг и извјештавање пројеката финансираних средствима Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја*.

Корисници средстава 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016, према резултатима проведене анкете, исказали су посебно задовољство оствареном комуникацијом са Пројектним тимом ИРБРС, те подршком и помоћи која им је пружена током имплементације пројеката. Мишљења су, како је управо такав приступ омогућио ефикасније провођење, али и постизање бољих резултата и укупних ефеката предузетих пројектних интервенција у односу на промовисане локалне развојне приоритете.

Као што је то већ истакнуто у оквиру Извештаја о процјени социо-економских утицаја 1. годишњег циклуса Финансијског механизма 2014-2015, за спровођење пројеката обезбијеђених у сарадњи са међународним и домаћим институцијама, на грант основи, изграђени су институционални и организациони капацитети ИРБРС, успостављањем *Сектора за међународну сарадњу*. У циљу повећања оперативне ефикасности ИРБРС у подручју имплементације пројеката, UNDP је организовао обуку за лица ангажована на овим пословима, у трајању од осам (8) радних дана, у Загребу, Република Хрватска, током мјесеца новембра 2016. године. Садржајем обуке „Развој капацитета у области европских интеграција за Инвестиционо-развојну банку Републике Српске“ биле су обухваћене следеће теме: формална тијеле ЕУ, структура и процес доношења одлука; приступање нових чланица ЕУ; ЕУ 2014-2020; ЕУ правни систем; ЕУ структурални фондови; евалуација ЕУ програма и пројеката; грант шеме и мјере; имплементација грант шема; имплементација пројеката; јавне набавке у оквиру ЕУ пројеката. Такође су организоване посјете Хрватској банци за обнову и развој и Хрватској привредној комори што је омогућило стицање увида у практична знања и искуства институција непосредно ангажованих на управљању грант шемама, односно Граду Јастербарском, као примјеру локалне заједнице, ефективно посвећене повлачењу средстава из ЕУ фондова, намијењених достизању локалних развојних приоритета.

4.3.2 Административни оквир и процедуре

У складу са *Одлуком Владе Републике Српске о начину и поступку финансирања*, избор корисника средстава Финансијског механизма спроведен је путем *Јавног позива јединицама локалне самоуправе у Републици Српској за подношење приједлога пројеката за додјелу средстава из Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја*, на транспарентан начин, према унапријед познатим, јасно и прецизно постављеним критеријумима одабира пројеката и процедурама одлучивања. С циљем додатног појашњења услова и критеријума *Јавног позива*, као и адекватне припреме потенцијалних апликаната за подношење пројектних приједлога, ИРБРС је, у сарадњи са Министарством управе и локалне самоуправе Републике Српске, организовала „Отворене дане“ на четири (4) регионална локалитета Министарства, у Бањалуци, Бијељини, Источном Сарајеву и Требињу. Овим путем представници јединица локалне самоуправе имали су прилику да се упознају са захтјевима *Јавног позива* те да добију детаљна образложења *Методолошких смјерница* и садржаја *Апликационог пакета*. Поред тога, учесницима је предочена комплетна методологија припреме и подношења, евалуације и одабира пројектних приједлога, а упознати су и са најчешћим грешкама које су апликанти чинили приликом писања и подношења апликација у 1. циклусу Финансијског механизма 2014-2015. Такође, учесници су имали могућност да изнесу своје конкретне пројектне идеје, као и да постављају питања о свим нејасноћама, на која су им представници партнерских институција пружили адекватне одговоре. Учешће су узела **104 представника из укупно 49 јединица локалне самоуправе**.

Подносиоцима пројектних апликација које су, кроз процес елиминаторне и административне провјере оцијењени неприхватљивим (укупно 31 или 65% апликација) достављена су детаљна писана образложења разлога њихове неприхватљивости. Такав приступ омогућава додатно едуковање и подизање нивоа оспособљености јединица локалне самоуправе за припрему и подношење пројектних приједлога у складу са релевантним процедурама и захтјевима, прије свега оним које се примјењују приликом додјеле средстава из „европских фондова.“ Након достављања званичних обавјештења

подносиоцима пројектних приједлога о резултатима *Јавног позива*, уложена су три (3) приговора на резултате елиминаторне и административне провјере. Тим поводом, ИРБРС је додатно образложила процес евалуације и одабира пројектних приједлога, указујући на околности према којима је исти, у конкретним случајевима, у потпуности спроведен према унапријед познатим и јасно постављеним административним и елиминаторним захтјевима и критеријумима, те да нису начињени пропусти у њиховој примјени, нити су апликанти, таквим поступањем оштећени.

У склопу 2. годишњег циклуса Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног локалног развоја у Републици Српској 2015-2016, све активности административног и финансијског извјештавања предузимане су према захтјевима *Споразума између Развојног програма Уједињених нација и Инвестиционо-развојне банке Републике Српске о провођењу Пројекта интегрисаног локалног развоја гдје UNDP служи као партнер у провођењу и Амандманом бр. 2 на Споразум, Прилог 3: Планиране активности, ресурси и уплате цијелокупног пројекта (2014-2016).*

4.3.3 Капацитети корисника

У свом функционисању, Финансијски механизма слиједи најбоље праксе пружања подршке локалном и регионалном развоју које се примјењују у земљама ЕУ, путем јавних грант шема финансирања. Ради се, заправо о извјесној нови у нашим условима, с обзиром на претходно стечено искуство локалних заједница у реализацији сличних, развоју посвећених пројеката. То се чини и вјероватним разлогом због којег су корисници средстава Механизма, само поступак припреме и подношења пројектних приједлога, према захтјевима *Јавног позива*, оцјенили „у извјесној мјери сложеним“ (у складу са резултатима анкетања).

ИРБРС је, у сарадњи и уз финансијску подршку Система обуке за јединице локалне самоуправе у БиХ (MTS) и Пројекта интегрисаног локалног развоја (ILDП), који реализује UNDP, организовала тродневну обуку на тему „Имплементација, мониторинг и евалуација пројеката,“ за укупно 21 представника из 10 јединица локалне самоуправе чији су пројекти одобрени за финансирање у склопу 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016. Током обуке, анализирани су и сагледани сви кључни аспекти провођења пројеката те специфичности обавеза и одговорности које произилазе из одредби уговора о додјели средстава у склопу Финансијског механизма и пратећих Смјерница за кориснике. На тај начин су створене претпоставке за успјешни почетак имплементације, спровођење, те завршетак одобрених пројеката.

У циљу јачања капацитета запослених у локалним администрацијама за израду квалитетних пројектних приједлога према правилима и захтјевима ЕУ, за апликанте чији пројекти нису задовољили услове административне и елиминаторне провјере, односно за подносиоце пројеката који нису одобрени за финансирање у склопу 2. годишњег циклуса Механизма, организована је обука на тему „Израда пројектних приједлога за јединице локалне самоуправе.“ Овом обуком били су обухваћени и кључни аспекти *Јавног позива*, укључујући и најчешће грешке у поступку припреме и подношења приједлога пројеката, као и основни елементи управљања пројектним циклусом.

Према резултатима проведене анкете, очекивања су корисника Механизма како ће им стечена искуства у поступку подношења пројектне апликације, те провођењу одобреног пројекта бити од користи у припреми и реализацији будућих пројеката, обезбијеђених кроз грант шеме других донатора, укључујући и Европску комисију.

4.3.4 Видљивост и промоција Финансијског механизма

Током периода имплементације одобрених пројеката у склопу 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016, активности на његовој промоцији предузимане су од стране партнерских институција, али и непосредно, од стране корисника средстава Механизма. С намјером да се шира јавност упозна са резултатима финансијске подршке општинама, у дневној штампи објављен је интервју са Извршним директором ИРБРС: „Резултати финансијске подршке општинама“ (доступно на: <http://www.irbrs.org/azuro3/a3/index.php?nid=733&id=422>). Поводом представљања *Извјештаја о процјени социо-економских утицаја 1. годишњег циклуса Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској 2014-2015*, на званичној интернет страници ИРБРС објављено је саопштење: „Резултати првог циклуса Финансијског механизма“ (доступно на: <http://www.irbrs.org/azuro3/a3/index.php?nid=727&id=422>).

У склопу 2. годишњег циклуса финансирања, укупно седам (7) корисника средстава Финансијског механизма организовало је пригодне промотивне догађаје, током којих су се представници партнерских институција, корисници пројекта и јавност у цјелини имали прилику упознати се са резултатима, ефектима и значајем имплементираних пројеката за локалне заједнице. Постављањем пригодних наљепница и промотивних табли са идентификацијом Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској додатно је осигурана видљивост пројектних резултата.

У складу са препорукама за даље функционисање Финансијског механизма, датим у *Извјештају о процјени социо-економских утицаја 1. годишњег циклуса финансирања*, ИРБРС је успоставила базу реализованих пројеката из средстава Механизма (1. и 2. годишњи циклус финансирања) и пројеката који се налазе у процесу имплементације (3. циклус 2016/2017.), са описом пројектних активности, резултата и циљева њиховог предузимања. Осим у сврху даље афирмације Финансијског механизма, база представља и значајан извор пројектних идеја носиоцима домаћег социо-економског развоја, независно од начина на који се намјеравају реализовати: из сопствених средстава, путем Механизма или на некој другој основи. Планирано је да база буде представљена јавности заједно са овим Извјештајем, док ће доступност исте бити осигурана путем званичне интернет странице ИРБРС.

У оквиру базе пројеката, успостављена је *платформа* за међусобну сарадњу, размјену знања и преношење искустава међу корисницима средстава, с јасном намјером да процес имплементације одобрених пројеката буде додатно подржан. Активности оперативног управљања, координације и администрирања платформом за сарадњу обављају се унутар ИРБРС, а исте обухватају: повезивање корисника са специфичним потребама, с једне, те релевантним знањем и искуством поводом захтјева пројектне имплементације, с друге стране; дистрибуцију материјала насталих кроз процес реализације одобрених пројеката (брошуре, публикација и сл.); подршку и усмјеравање локалних заједница у правцу успостављања и операционализације заједничких развојних иницијатива – међуопштинска сарадња.

4.3.5 Одрживост

У прилог стицања претпоставки дугорочне одрживости Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској и његове афирмације у активни инструмент за пружање финансијске и логистичке подршке јединицама локалне самоуправе у провођењу локалних, развојно орјентисаних пројеката, најбоље свједоче сљедеће околности:

- ✓ Преко 73% јединица локалне самоуправе у Републици Српској доставило је пројектне апликације за додјелу средстава у склопу 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016.

- ✓ Корисници и 1. и 2. годишњег циклуса финансирања у потпуности су сагласни о сврсисходности афирмисања Финансијског механизма у дугорочно одрживи инструмент подршке јединицама локалне самоуправе у провођењу развојно орјентисаних пројеката од локалог значаја (према резултатима проведеног анкетања).
- ✓ Након истека важења *Меморандума* из 2014. године, дана 16.06.2016. године, потписан је „нови“ *Меморандум о разумијевању* у оквиру Механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској, између Развојног програма Уједињених нација, Министарства финансија Републике Српске, Министарства управе и локалне самоуправе Републике Српске и Инвестиционо-развојне банке Републике Српске, на период од четири (4) године. Тако је озваничен наставак успјешне сарадње на успостављеном Механизму, путем којег ће се, и у наредном периоду, учинити доступном финансијска подршка провођењу стратешких и осталих приоритетних пројеката јединица локалне самоуправе у Републици Српској, на бесповратној основи.

Међутим, за потпуну афирмацију Финансијског механизма неопходно је континуирано предузимање активности које воде унапређивању његовог функционисања, у складу са актуелним потребама и стратешким преференцијама локалних заједница, с једне, односно Републике Српске, с друге стране.

5. КЉУЧНЕ ПРЕПОРУКЕ ЗА ДАЉЊЕ ФУНКЦИОНИСАЊЕ ФИНАНСИЈСКОГ МЕХАНИЗМА

Финансијски механизам за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској први је јавни инструмент за пружање подршке провођењу развојних пројеката јединица локалне самоуправе у Републици Српској. Механизам, у значајној мјери слиједи принципе и правила грант шема која се примјењују у земљама ЕУ, што га чини својеврсним пилот пројектом у нашим друштвено-економским и социјалним условима.

Резултати процјена социо-економских утицаја 1. и 2. годишњег циклуса финансирања јасно упућују на сврсисходност његовог успостављања, али и потребу за континуираним унапређивањима и прилагођавањима овог финансијског инструмента објективним околностима и захтјевима друштва. Стога се, у наставку наводе препоруке за стратешко и оперативно усмјеравање Финансијског механизма у наредном периоду, а све са намјером повећања ефикасности и ефикасности, те мултипликовања ефекта од његовог спровођења на укупни друштвени и економски амбијент и развој Републике Српске:

1. Осигурати подршку даљој афирмацији Финансијског механизма у дугорочно одрживи инструмент подршке локалним заједницама у Републици Српској за спровођење локалних развојно орјентисаних и приоритетних пројеката, што подразумева:
 - ✓ изналажење могућности за проширивање финансијског обухвата Механизма, прије свега кроз повећање укупне расположивости средстава за финансирање локалних развојних иницијатива,
 - ✓ повећање обавезног (минимално захтјеваног) учешћа корисника средстава Механизма у суфинансирању пројектних активности; такав приступ омогућава спровођење пројеката веће укупне вриједности, са значајнијим импликацијама на достизање развојних циљева, како на локалном, тако и на нивоу Републике Српске,
 - ✓ сагледавање могућности за проширењем партнерске основе Финансијског механизма кроз укључивање „нових“ партнера (*домаћих институција и/или међународних донатора*).

2. Омогућити „ширу дисперзију“ приоритетних подручја финансирања кроз наредне финансијске циклусе који, у складу са стратешким приоритетима Републике Српске, на што потпунији и свеобухватнији начин одражавају друштвене, економске и социјалне приоритете локалних заједница.
3. Континуирано дјеловати на побољшању квалитета пројектних приједлога јединица локалне самоуправе, у припремној фази, путем организовања *проактивних обука* за представнике јединица локалне самоуправе о припреми пројектних приједлога у складу са принципима и захтјевима Финансијског механизма за финансирање пројеката интегрисаног и одрживог локалног развоја у Републици Српској (попут „Отворених дана“ и сл.).
4. Интензивирати активности на промовисању Финансијског механизма као инструмента који активно доприноси приближавању процедура и политика повлачења средстава из европских фондова домаћим актерима друштвеног, економског и социјалног развоја.

Све претходно наведене препоруке у функцији су постизања и очувања дугорочне одрживости Финансијског механизма, на начин на који се доприноси испуњењу стратешких приоритета и развојних потреба јединица локалне самоуправе у Републици Српској.

ПРИЛОГ 1.

Преглед индикатора за праћење (мониторнг) пројеката чије је финансирање одобрено у склопу 2. годишњег циклуса Финансијског механизма 2015-2016

Објективно проверљиви индикатори за праћење успешности резултата пројекта	Општина Брод	Град Бијељина	Општина Мркоњић Град	Општина Пале	ЈЗУ Дом здравља Шипово	Општина Рудо	Општина Чајниче	Општина Оштра Лука	Општина Вишеград	Општина Модрича	УКУПНО
Број новоформираних (креираних) радних мјеста/нових запослења				2		1	1	1		2	7
Број људи који су повећали приходе као резултат пројектне интервенције						188	100	18	104	40	450
Број пољопривредних газдинстава која имају директну/индиректну корист од пројекта.						188	50	18	25	10	291
Број пољопривредних газдинстава која су унаприједиле производњу као резултат приступа новоизграђеним пословним објектима						188	50			10	248
Број пољопривредних газдинстава која су унаприједила производњу као резултат приступа опреми						188	0	18		10	216
Број привредника који су унаприједили производњу и конкурентност кроз унапређену инфраструктуру.							2			10	12
Број новоформираних или ојачаних удружења пољопривредних произвођача/прерађивача, као резултат пројекта						5	1	1	1	12	20
Број грађана који директно користе/имају корист од резултата пројекта:	450	46.000	18.136	620	40.000	1.000	100	88		40	106.434
Број грађана из маргинализованих и рањивих социјалних група становништва који директно користе/имају корист од резултата пројекта:	450	1.000	102	30	14.000	150	50	55		11	15.848
Број новоуспостављених и функционалних пословних услуга/сервиса:		1				2	3			10	16
Број нових корисника успостављених/побољшаних услуга/сервиса (пословне услуге):		500		52		0				10	562
Број новоуспостављених и функционалних јавних услуга/сервиса:								1	1		2
Број нових корисника успостављених/побољшаних услуга/сервиса (јавне и комуналне услуге):					12.000						12.000
„%“ очекиваних финансијских уштеда на годишњем нивоу у оквиру кориштења јавне инфраструктуре/објеката као резултат успостављених мјера енергетске ефикасности/обновљивих извора енергије у склопу пројекта:				25							25
„м“ обновљених/опремљених/на мјештених јавних објеката (унијети „X“ у заграду испред врсте инфраструктуре на које се индикатор односи):			377								377
() вртићи и образовне установе											
() центри за спорт и рекреацију											
() центри за социјални рад											
() објекти примарне здравствене заштите											
(x) друго, навести: Ватросасни дом											
„м“ новоизграђене јавне инфраструктуре (унијети „X“ у заграду испред врсте инфраструктуре на које се индикатор односи):	1										1
() путеви											
() водовод											
() канализација											
() електро-напајање											
() друго, навести:											
„м“ Реконструкција јавне инфраструктуре-реконструкција дјечијег обданишта				1							1
Број грађана који имају директну корист од резултата подршке одрживом повратку (алати, сјемена, саднице, стока и сл.) у склопу пројекта:						38					38
Повећање броја ученика у ЈУ ОШ Лијешће		резултате је потребно пратити у дужем року									резултате је потребно пратити у дужем року
Смањење броја притужби родитеља на услове извођења наставе у ЈУ ОШ Лијешће		резултате је потребно пратити у дужем року									резултате је потребно пратити у дужем року
Смањење броја гојазне дјече и дјече са деформитетом кичме		резултате је потребно пратити у дужем року									резултате је потребно пратити у дужем року
Уговор између Општине Брод, ЈУ ОШ Лијешће и Савјета МЗ Лијешће о правима и обавезама у вези кориштења Балон сале	1										1
Број успостављених пословних активности између произвођача, прерађивача и дистрибутера						3	2			10	15
Број учесника едукација/обука организованих у склопу пројекта		20	22			219	100		66	22	449
Број одштампаних информативних табли у зградама етажних заједница			34								34
Број одштампаних информативних и промотивних материјала		1.500	23			652			500	1.000	3.675
Користиће се Банер са рекламом пројекта										1	1
База података						1					1